

традиційній православній українській родині» (керівник – Л.В. Глазунова) та Наталія Миханчук у конкурсі виступів.

Кафедра географії та методики викладання двічі організувала і на високому рівні провела третій тур Всеукраїнської студентської олімпіади з географії.

За останні три роки призерами Всеукраїнської студентської олімпіади з географії ставали студенти інституту: Микола Кикоть, Марина Давиденко, Ірина Ничипорук; з фізичного виховання – Лілія Ковальчук, а призерами у конкурсі наукових робіт – Марина Давиденко та Катерина Касатова.

В інституті функціонує наукова школа професора Л.В. Волкова.

Анотації

Петро КОХАНЕЦЬ

Спорт і наука – фундамент Інституту фізичного виховання і природознавства

У статті здійснено аналіз навчальної та наукової діяльності Інституту фізичного виховання і природознавства Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди. Наводяться дані, що свідчать про досягнення студентів і викладачів інституту у галузі спорту та наукових досліджень.

Ключові слова: наукова робота, конференція, олімпіада, спортивні змагання.

Пётр КОХАНЕЦ

Спорт и наука – фундамент Института физического воспитания и природоведения

В статье осуществлен анализ учебной и научной деятельности Института физического воспитания и природоведения Переяслав-Хмельницкого ГПУ имени Григория Сковороды. Приведены данные, которые свидетельствуют о достижениях студентов и преподавателей института в сфере спорта и научных исследований.

Ключевые слова: научная работа, конференция, олимпиада, спортивные соревнования.

Petro KOHANETS

Sport and science – the base of the Institute of physical upbringing and natural knowledge

The analysis of educational and scientific activity of the Institute of physical upbringing and natural knowledge of Pereyaslav-Khmelnytskyi SPU named by Hryhoriy Skovoroda is made in this article. Facts that testified about the achievements of students and teachers of the Institute in a branch of sport and scientific researches are given.

Keywords: scientific work, conference, sport competition.

Розвиток філологічної науки в Інституті мови і літератури

Наталія СМІРНОВА,

кандидат філологічних наук, керівник Інституту мови і літератури, доцент кафедри української та зарубіжної літератури і методики навчання,

Оксана СВИРИДЕНКО,

кандидат філологічних наук, заступник керівника Інституту мови і літератури з наукової роботи, доцент кафедри української та зарубіжної літератури і методики навчання

Інститут мови і літератури Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди створений 1 вересня 2006 року на базі філологічного факультету та факультету іноземних мов. Мета діяльності інституту – підготовка фахівців за спеціальностями «Українська мова і література» та «Мова і література (англійська, німецька, французька, російська)» освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр»,

«спеціаліст», «магістр», що зумовлено підвищеною потребою закладів освіти регіону у таких фахівцях.

Одним із найважливіших напрямів розвитку інституту є наукова робота, проведення якої відбувається з урахуванням сучасних тенденцій у філології та педагогіці. Важливого значення надається застосуванню інноваційних технологій під час виконання поставлених завдань та апробації найважливіших результатів досліджень, оскільки це один з основних

принципів розвитку інституту як структурного підрозділу Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету. До того ж, такий підхід сприяє забезпеченню відповідності національним, європейським і міжнародним фаховим стандартам та вимогам Болонського процесу.

У цілому вся наукова робота в інституті спрямована на вирішення таких основних завдань:

1) створення цілісної системи неперервної педагогічної освіти з урахуванням вітчизняного досвіду, національних традицій та тенденцій розвитку інноваційних освітніх систем;

2) розширення наукових зв'язків з вищими навчальними закладами України та зарубіжжя, налагодження міжнародної співпраці;

3) проведення ефективної науково-дослідної роботи в межах сучасних потреб філологічної науки, розроблення та впровадження власних програм освітньої, наукової, науково-методичної діяльності;

4) проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень у галузі мовознавства та літературознавства, лінгвістичної технології; вивчення передового педагогічного досвіду; впровадження до навчального процесу інтелектуальних мовно-інформаційних систем нового покоління;

5) організацію і проведення наукових, науково-методичних та науково-практичних конференцій, семінарів з актуальних проблем філології.

Однією з найкращих в університеті за результатами рейтингу наукової роботи є кафедра *української та зарубіжної літератури і методики навчання*, викладачі якої активно впроваджують норми Болонської декларації, створюють сучасні спеціальні науково-методичні комплекси з дисциплін літературознавчого циклу, що супроводжуються рекомендаціями для студентів. Кредитно-модульна система викладання та особистісно орієнтоване навчання є засадами викладацької діяльності кафедри в цілому.

При кафедрі функціонують дві аспірантури, одна з них створена у 1997 році за спеціальністю 10.01.01. – «Українська література», другу відкрито у 2005 році за спеціальністю 13.00.02. – «Теорія і методика навчання української літератури». Функціонують також докторанти з спеціальностей «Українська література» та «Теорія і методика навчання української літератури».

Тільки останнім часом викладачі кафедри опублікували чотири монографії (зокрема, М.П. Корпанюк «Слово. Хрест. Шабля: Українське крайове монастирсько-церковне, світське літописання XVI–XVIII століть як історико-літературне явище»; Г.С. Мазоха «Український письменницький епістолярій другої половини ХХ ст.: жанрово-стильові модифікації»), два навчальні посібники, рекомендовані МОН України для навчальних закладів (Г.І. Потапенко «Літературне краєзнавство Київщини: Курс лекцій»; Л.М. Козубенко «Зарубіжна літературна критика: напрями, течії, постаті»), дві

методичні рекомендації, 89 статей у фахових виданнях.

М.П. Корпанюк і Г.Л. Токмань входять до складу авторського колективу, який працює над створенням 10-томної академічної «Історії української літератури», що є масштабним проектом Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України.

З 2009 року на замовлення Міністерства освіти і науки України колектив кафедри досліджує тему «Діалогічне прочитання української літератури: аксіологічний аспект». Ця актуальна для розвитку сучасної гуманітарної науки тема висвітлюється членами кафедри у різних аспектах: історичному – як діалог художнього тексту з історичними подіями та постатями; філософському – як діалог художнього твору з певними концептами філософської теорії; фольклористичному – як діалог писемного мистецького тексту з усною народною творчістю; педагогічному – як діалог аксіологічних основ твору з педагогічними ідеями; компаративному – як діалог української літератури із зарубіжною; краєзнавчому – як діалог письменника з краєм, з яким тісно пов'язані його життя і творчість.

У процесі опрацювання цієї теми з огляду на діалогічне прочитання докладно висвітлюються питання інтеграції української літератури в загальноєвропейську культуру; предметом дослідження є гострі історичні моменти, важливі для нашого та інших народів, софійна думка європейських мислителів, архетипні основи української ментальності, загальноєвропейські християнські цінності. До розроблення теми, що виконується на державне замовлення, залучено студентів та магістрантів з української філології.

Члени кафедри є організаторами й учасниками всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, презентацій, дискусій, видавничих проектів тощо. Так, М.П. Корпанюк є ініціатором проведення Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої М.Максимовичу, та Всеукраїнських Сковородинівських читань. Він очолює загальноуніверситетський Науковий центр сквородинознавства, який координує дослідження творів Г.Сковороди викладачами, студентами, магістрантами.

Доктори наук створюють та розбудовують власні наукові школи, а саме: давньої української літератури (М.П. Корпанюк); літературознавчо-методичного діалогізму (Г.Л. Токмань), літературної мемуаристики (Г.С. Мазоха).

Кожний науковець очолює групу студентів та магістрантів, яка колективно й багатоаспектно розробляє актуальну в науці тему.

Підготувати вчителя-філолога, який виховає в дітей любов до художньої книги і навчить її розуміти, – важливе завдання викладачів у всі часи, спрямоване на піднесення духовного стану нації, адже література зберігає мудрість багатьох поколінь і відображає неповторний емоційний світ людини, а її образи розвивають уяву, естетичне почуття, розум, душу. Наведення результатів наукових досліджень

членів кафедри на лекціях, семінарах, індивідуальних консультаціях сприяє збагаченню знань студентів та магістрантів.

Кафедра творчо співпрацює з Інститутом літератури ім. Т.Г. Шевченка, Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського, Інститутом української мови НАН України, Інститутом педагогіки НАПН України, Київським славистичним університетом, Київським національним лінгвістичним університетом, Гуманітарним інститутом НАУ, університетами Варшави, Мюнхена, Пряшева. Наприклад, запроваджено спільну з НАПН України регулярну Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Діалог між літературознавством і методикою навчання: аналіз художнього твору».

Практична педагогічна діяльність викладачів кафедри *іноземної філології та методики навчання* завжди здійснюється паралельно з їхньою науково-дослідною роботою, яка значною мірою підпорядкована розробленню актуальних проблем педагогічної освіти, пошуку нових форм і методів навчання та виховного впливу на особистість. Колектив кафедри постійно працює над підвищенням свого наукового рівня.

Велика увага приділяється організації наукової роботи студентів у рамках кафедральної теми «Комунікативна спрямованість іншомовного мовлення». Вони залучаються до участі у роботі наукових гуртків, проблемних груп, наукових та науково-практичних студентських конференцій. Кращі студенти факультету взяли участь у студентських конференціях «Молодь, освіта, наука: погляд у XXI століття», «Григорій Сковорода: філософ, педагог, гуманіст», «Сучасні тенденції розвитку лінгвістики у студентських дослідженнях». З 2004 р. на базі факультету щороку проводиться студентська науково-практична конференція «Актуальні проблеми розвитку іноземної філології та інноваційні технології навчання іноземних мов». Тези доповідей публікуються в збірнику студентських наукових робіт «Теоретичні і прикладні аспекти іноземної філології». Започатковано нові наукові проекти.

На кафедрі діє постійний науково-методичний семінар «Сучасні методи навчання іноземних мов», проводяться «круглі столи», присвячені актуальним питанням розвитку лінгвістики та методики навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах.

На базі навчально-виховного комплексу «Університет – ЗОШ №7» проводяться науково-методичні семінари з метою надання вчителям шкіл міста та району методичної допомоги з проблем навчання іноземних мов у сучасній загальноосвітній школі.

Викладачі кафедри беруть участь у роботі наукових та науково-практичних конференцій, які проводяться в університеті та інших вищих навчальних закладах України з метою вивчення передового досвіду навчання іноземних мов, ознайомлення з

новими формами та методами навчально-виховної діяльності у ВНЗ. З ініціативи кафедри започатковано проведення Всеукраїнської конференції «Текст у парадигматичному просторі сучасної лінгвістики», метою якої стало узагальнення наукових здобутків мовознавців та досвіду лінгводидактики у сучасній текстології на матеріалі іноземних мов.

На кафедрі функціонує постійно діючий науково-методичний семінар «Інноваційні технології навчання іноземних мов у ВНЗ», на засіданнях якого обговорюються актуальні питання розвитку лінгвістики та методики навчання іноземних мов на нефілологічних факультетах.

Кафедра *української лінгвістики та методики навчання* має статус загальноуніверситетської, викладачі читають мовознавчі дисципліни на десяти факультетах університету. Але основними напрямками наукової та науково-методичної роботи кафедри є підготовка вчителів української мови і літератури та філологів – викладачів вищих навчальних закладів. Члени кафедри займаються науковими дослідженнями синхронного і діахронного аспектів розвитку української мови та мовознавчих дисциплін, готують навчально-методичний комплекс, що охоплює підручники і посібники з профільних дисциплін, здійснюють науково-методичне керівництво науково-пошуковою роботою аспірантів, магістрантів, студентів.

Зокрема, на чолі з професорсько-викладацьким складом кафедри досліджується колективна наукова тема: «Актуальні аспекти лінгводидактики та інноваційні технології української мови», у розробленні якої беруть участь аспіранти, магістранти, обдаровані студенти.

За останні три роки члени кафедри опублікували п'ять навчальних посібників, рекомендованих МОН України для шкіл та університетів, десять методичних рекомендацій, 79 статей у фахових виданнях.

Кафедра забезпечує викладання близько 40 фахових дисциплін для українських філологів, зокрема курсу сучасної української мови, методики викладання, стилістики, культури української мови, історичної граматики, старослов'янської мови, ділової української мови, риторики, загального мовознавства тощо.

Викладачі, аспіранти та магістранти є активними учасниками міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій із фаху (наприклад, за останні п'ять років вони стали учасниками близько 40 наукових зібрань). Колектив кафедри плідно співпрацює з академічними установами та провідними ВНЗ України: зокрема з Інститутом педагогіки НАПН України, Інститутом української мови НАН України, Інститутом мовознавства імені О.О. Потебні НАН України, Національним педагогічним університетом імені М.П. Драгоманова та іншими. Результатом такої співпраці є проведені конференції, «круглі столи», наукові читання, пленуми, зустрічі науковців з учителями-практиками регіону.

Найновішим науковим доробком кафедри є укладені вперше в Україні навчальні посібники «Методика навчання української мови у ДВНЗ та середніх освітніх закладах: Кредитно-модульний курс» (2006 р.), «Інноваційні технології навчання методики української мови» (2006 р.), «Сучасна лінгвістика: тексти лекцій» (2009 р.) для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Оригінальність запропонованих посібників полягає в тому, що вони створені відповідно до вимог кредитно-модульної системи, містять нові методологічні та методичні підходи (ноосферний, аксіологічний і холістичний, особистісно орієнтований), описують інноваційні технології навчання (діалогові, інтерактивні, тренінгові, інтеграційні, комп'ютерні), новітні методи (когнітивні, креативні – метод лінгвістичної інтуїції, нейролінгвістичного програмування та ін.).

Колектив кафедри, готуючи вчителя-філолога та викладача ВНЗ, орієнтується на те, що спеціаліст, відповідно до сучасних вимог суспільства, має володіти високим рівнем лінгвістичних знань, методичної майстерності, широкою ерудицією та культурою, бути гідним представником національної інтелігенції.

Результативним є напрям міжнародного співробітництва Інституту мови і літератури. Зокрема, в 2010 році було укладено угоду про міжнародну співпрацю з Переяслав-Хмельницьким відділенням Міжнародної громадської організації «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність». Мета проекту, який реалізується відділенням спільно з Німецьким федеральним фондом «Пам'ять, відповідальність і майбутнє», – психологічна та соціальна підтримка жертв нацизму, налагодження діалогу між народами, зокрема між молоддю України та Німеччини. Проект відкриває також широкі можливості для обміну досвідом у галузі освіти.

Задля реалізації цього напрямку роботи вже рік діє міжнародний науковий гурток «Спецпереклад: теорія і практика». Його учасниками стали студенти інституту, а також німецька молодь. Об'єднали їх насамперед бажання досконало знати мови, а також історична пам'ять та почуття відповідальності за майбутнє. Щомісяця до уваги українських студентів пропонується майстер-клас від перекладача з багаторічним стажем Любові Сочки, яка керує цим гуртком. Угодою, що підписана з німецькими партнерами, передбачено безкоштовну мовну практику для кращих студентів.

При інституті діє також Центр американознавства. З ініціативи професора М.П. Корпанюка створено музей Ю.Бойка-Блохіна та перенесено власний архів цього відомого науковця «українського зарубіжжя» до нашого університету. На рівні публікацій, науково-практичних конференцій відбувається постійний науковий, інтелектуальний обмін викладачів Інституту мови і літератури з колегами із близького та далекого зарубіжжя (зв'язки з Югорським державним університетом (Росія), з асоціацією «Франкомовний центр «Альянс

Франсез», кафедрою україністики Варшавського університету).

Результати власних наукових пошуків викладачі Інституту мови і літератури мають змогу оприлюднити, зокрема, і в збірнику наукових праць «Теоретична та дидактична філологія», видання якого зініційоване колективом інституту. З травня 2010 року збірник входить до переліку видань, рекомендованих ВАК України як фахові.

Отже, в Інституті мови і літератури надається особливого значення веденню наукової роботи, оскільки це важливий чинник в удосконаленні і зміцненні професійних здобутків професорсько-викладацького складу та в оволодінні студентами фаховими знаннями.

Анонсації

Наталія СМІРНОВА, Оксана СВІРИДЕНКО **Розвиток філологічної науки в Інституті мови і літератури**

У статті розглянуто шляхи розвитку наукової роботи в Інституті мови і літератури Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди. Аналізуються основні результати наукової діяльності професорсько-викладацького складу інституту та студентів структурного підрозділу. Визначаються завдання та перспективи наукової роботи, репрезентуються результати її проведення.

Ключові слова: наукова робота, філологічна наука, конференція, публікація.

Наталія СМІРНОВА, Оксана СВІРИДЕНКО **Развитие филологической науки в Институте языка и литературы**

В статье рассмотрены пути развития научной работы в Институте языка и литературы Переяслав-Хмельницкого ГПУ имени Григория Сковороды. Анализируются основные результаты научной деятельности профессорско-преподавательского состава института и студентов структурного подразделения. Определяются задачи и перспективы научной работы, представлены результаты ее проведения.

Ключевые слова: научная работа, филологическая наука, конференция, публикация.

Nataliya SMIRNOVA, Oksana SVYRYDENKO **Development of philological science in the Institute of language and literature**

The ways of scientific work development in the Institute of language and literature of Pereyaslav-Khmelnytskyi state pedagogical university named by Hryhoriy Skovoroda is regarded in the article. The main results of scientific activities made by professors' and students' staff of the Institute are analyzed. The tasks of scientific work are defined, the results of involvement are presented, the prospects of development in the indicated direction of activity are studied.

Keywords: scientific work, philological science, conference, publication.